

EVOLUTION OF TAX REVENUES IN THE REPUBLIC OF MOLDOVA IN THE CONTEXT OF INTEGRATION INTO THE EUROPEAN UNION

EVOLUȚIA VENITURILOR FISCALE ÎN REPUBLICA MOLDOVA ÎN CONTEXTUL INTEGRĂRII ÎN UNIUNEA EUROPEANĂ

ZOINĂ Sidni, studentă, specialitatea: Finanțe și Bănci

Academia de Studii Economice din Moldova, Republica Moldova,

Chișinău, str. Bănulescu-Bodoni 61, www.ase.md

e-mail autor: zoina.sidni@ase.md

Abstract: The study explores the evolution of fiscal revenues in the Republic of Moldova amid European integration, focusing on tax policy alignment with EU standards. The integration process requires adjustments, particularly in VAT and excises, to ensure compliance with the EU single market. The research is based on statistical analysis and comparative methods, using data from national and European institutions. Harmonizing Moldova's fiscal system with EU regulations involves legislative reforms, improved tax administration, and measures to combat tax evasion. Key recommendations include advancing digitalization, enhancing tax collection efficiency, and supporting economic stability. Aligning fiscal policies with European standards is crucial for Moldova's financial sustainability and integration into EU structures.

Keywords: European Integration, tax revenues, tax policy harmonization, direct taxes, indirect taxes

JEL CLASSIFICATION: E62, F15, H2, H3, H21, H29

INTRODUCERE

Procesul de integrare a Republicii Moldova în Uniunea Europeană presupune ajustarea treptată a legislației naționale la standardele comunitare, inclusiv în domeniul fiscal, iar unul dintre obiectivele principale ale armonizării fiscale este consolidarea pieței unice europene prin eliminarea barierelor fiscale și asigurarea unui mediu competitiv echitabil. Adoptarea unui cadru fiscal compatibil cu cel al UE oferă stabilitate atât pentru contribuabili, cât și pentru companii, facilitând tranzacțiile economice și reducând riscul dublei impunerii.

Uniunea Europeană intervine în reglementarea fiscală doar acolo unde este necesar pentru a atinge aceste obiective, fie prin norme aplicabile la nivel comunitar, fie prin stabilirea unor standarde minime, cum ar fi cotele reduse de TVA și accizele. UE a întreprins inițiative pentru alinierea sistemelor naționale în ceea ce privește impozitele directe, în special pentru combaterea evaziunii fiscale și consolidarea cooperării între administrațiile fiscale naționale, însă armonizarea legislației fiscale europene se concentrează în mod deosebit pe impozitele indirecte, precum TVA-ul și accizele (Bulgac, 2016).

Prin urmare, conform Anexei IV la Acordul de Asociere RM-UE, Republica Moldova s-a angajat să transpună în legislația sa națională normele europene privind impozitarea indirectă, respectând termenele stabilite (Cobzari, 2023).

Implementarea acestor reforme are un impact considerabil asupra evoluției veniturilor fiscale ale țării, contribuind la o integrare mai eficientă în structurile economice și financiare europene.

CONȚINUTUL DE BAZĂ

Studierea evoluției veniturilor fiscale în Republica Moldova în contextul integrării europene se bazează pe o varietate de surse bibliografice, incluzând rapoarte ale Ministerului Finanțelor, analize ale Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova și publicații ale instituțiilor europene,

precum Comisia Europeană și Eurostat. De asemenea, literatura de specialitate și articolele academice oferă perspective teoretice și empirice asupra impactului integrării economice asupra politicilor fiscale naționale.

Pentru realizarea acestui studiu au fost utilizate metode cantitative și calitative. Analiza statistică a fost aplicată pentru a examina evoluția veniturilor fiscale pe baza datelor oficiale disponibile, iar comparația cu tendințele europene a permis o mai bună înțelegere a impactului reformelor fiscale.

Evoluția veniturilor în Republica Moldova este strâns legată de procesele economice și politice, iar integrarea în Uniunea Europeană determină necesitatea alinierii sistemului fiscal la standardele comunitare. Veniturile colectate de stat provin în principal din impozitele indirecte, care sunt influențate de consumul intern și de fluxurile comerciale, dar și din impozitele directe, care reflectă contribuțiile cetățenilor și ale companiilor în funcție de veniturile și proprietățile deținute. Astfel, transformările generate de integrarea europeană influențează structura și dinamica acestor venituri, adaptându-le la cerințele unui spațiu economic deschis și competitiv. Pentru a elucida modul în care armonizarea legislației fiscale cu aquis-ul comunitar poate influența veniturile bugetului de stat pe termen lung, se va analiza evoluția veniturilor fiscale în Republica Moldova pentru perioada 2022-2027.

Tabelul 1. Analiza veniturilor fiscale estimate pentru perioada 2022-2025, milioane lei

Denumirea	Executat		Aprobat	Estimat		
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Impozite directe	15232,8	17182,5	18014	19256,7	21039	23552,9
Impozite indirecte	39801,3	43159,4	47159	51692,1	54742,7	60076,6
Contribuții și prime de asigurări sociale de stat obligatorii	24923,2	29022,4	31946,2	35770	39226	42881,2
Total venituri fiscale	79957,3	89364,3	97119,2	106718,8	115007,7	126510,7
PIB	274500	300400	342100	358700	392800	429100
Total venituri fiscale, % din PIB	29,13	29,75	28,39	29,75	29,28	29,48

Sursa: elaborată de autor în baza datelor din Cadrul bugetar pe termen mediu (2025-2027)

Analizând datele, se observă o creștere constantă a veniturilor fiscale totale, de la 79.957,3 milioane lei în 2022 la o estimare de 126.510,7 milioane lei în 2027. Această tendință reflectă atât îmbunătățirea mecanismelor de colectare a taxelor, cât și expansiunea economică. Cu toate acestea, ponderea veniturilor fiscale în PIB rămâne relativ constantă, variind între 28,39% și 29,75%, ceea ce sugerează că economia și veniturile bugetare cresc într-un ritm similar.

Impozitul pe venit înregistrează o creștere semnificativă, de la 14.725,9 milioane lei în 2022 la 22.992,9 milioane lei în 2027, ceea ce poate indica fie o sporire a veniturilor populației și a activității economice, fie o mai bună conformare fiscală. Un impact considerabil îl are semnarea programului Fiscalis ce urmărește îmbunătățirea funcționării sistemelor de impozitare din UE printr-o cooperare extinsă între țările participante, autoritățile fiscale ale acestora și funcționarii lor. Obiectivul specific al programului este de a sprijini lupta împotriva fraudei și evaziunii fiscale, precum și a acțiunilor de evitare a impozitării, dar și punerea în aplicare a dreptului UE în domeniul impozitării. De asemenea, contribuțiile de asigurări sociale și medicale cresc considerabil, ceea ce sugerează o extindere a bazei de contribuabili și un sistem de protecție socială mai solid.

Deoarece impozitele indirecte sunt cele mai afectate de procesul de armonizare fiscală, fiind direct legate de comerțul transfrontalier și libera circulație a bunurilor și serviciilor, analiza s-a concentrat asupra TVA-ului și accizelor, acestea având un rol esențial în structura veniturilor bugetare și în alinierea Republicii Moldova la normele Uniunii Europene. TVA și accizele reprezintă surse importante de venit, având o creștere progresivă în perioada analizată. Aceasta poate fi rezultatul alinierii la standardele UE în materie de taxare a consumului și combaterii evaziunii fiscale. Un

exemplu relevant în acest context este creșterea încasărilor de pe seama tutunului care se datorează în principal necesității de armonizare a legislației fiscale în concordanță cu cotele accizelor stabilite de către Directiva UE 2011/64/UE privind structura și ratele accizelor aplicate tutunului prelucrat, dar și prin prevederile din Acordul de Asociere și Convenția-cadru pentru controlul tutunului a Organizației Mondiale a Sănătății din 2003 (Gabura, 2023).

În acest sens, în conformitate cu angajamentele asumate, Republica Moldova urmează să aplice până în anul 2025 cota accizului nu mai mică de 90 euro (circa 1.800 lei cursul actual n.r.) pentru 1.000 de țigarete, indiferent de prețul ponderat de vânzare cu amănuntul, conform proiectului pornit. Evoluția cotelor accizelor la tutun , în perioada 2018-2022 este prezentată în tabelul ce urmează:

Tabelul 2. Evoluția cotelor accizelor la tutun, în perioada 2018-2022

		2018	2019	2020	2021	2022
Cu filtru 1000 bucăți/ valoarea lei	1000 bucăți valoarea în lei	410 lei +12 % ,nu mai puțin de 540 lei	460 + 12 % dar nu mai puțin de 610 lei	540 + 13 % dar nu mai puțin de 700 lei	621+13%, dar nu mai puțin de 834 lei	715 + 13%, dar nu mai puțin de 959 lei
Tutun tăiat fin destinat rulării în țigarete	kilogram	-	1000 lei	1200 lei	1260 lei	1323 lei
Rezerve din tutun pentru dispozitive de încălzire a tutunului	1000 bucăți valoarea în lei	-	610 lei	700 lei	834 lei	959 lei
Fără filtru 1000 bucăți/ valoarea lei						
- ovale cu lungimea de până la 70 mm	1000 bucăți valoarea în lei	260 + 3 %	360 + 6 %	540 + 13 % dar nu mai puțin de 700 lei	621 + 13%, dar nu mai puțin de 834	715 + 13%, dar nu mai puțin de 959 lei
- cu muștiuc, altele	1000 bucăți valoarea în lei	300 + 3 %	460 + 6 %	540 + 13 % dar nu mai puțin de 700 lei	621 + 13%, dar nu mai puțin de 834	715 + 13%, dar nu mai puțin de 959 lei

Sursa: elaborată de autor în baza datelor din Raportul cu privire la realizarea Planului național de acțiuni pentru implementarea Programului național privind controlul tutunului pentru anii 2017-2021

În același timp, introducerea TVA-ului ca impozit principal în sistemul fiscal reprezintă o cerință esențială pentru statele care aspiră la aderarea la UE. Din 1993, s-a implementat principiul conform căruia orice cetățean al UE poate cumpăra bunuri pentru uz personal din orice stat membru, achiziționând TVA-ul în țara de achiziție. Această reglementare reflectă eliminarea formalităților vamale. Armonizarea fiscală impune anumite reguli esențiale, printre care:

- Rata standard a TVA trebuie să fie cuprinsă între 15% și 19%, fiind aplicată în general majorității bunurilor și având un rol predominant în sistemul fiscal.
- S-a stabilit că pentru anumite categorii de bunuri se aplică o rată mai ridicată a TVA, contribuind astfel la reducerea efectului regresiv al taxei pe consum. Selecția acestor bunuri trebuie realizată cu atenție, având în vedere diferențele de consum.
- Directivele permit aplicarea unei rate de TVA de 0% sau sub 5% pentru exporturi și anumite servicii sociale. (MOLDOVA, G. R., 2024)

În graficul ce urmează este prezentată evoluția acestui impozit indirect, pentru perioada 2022-2027:

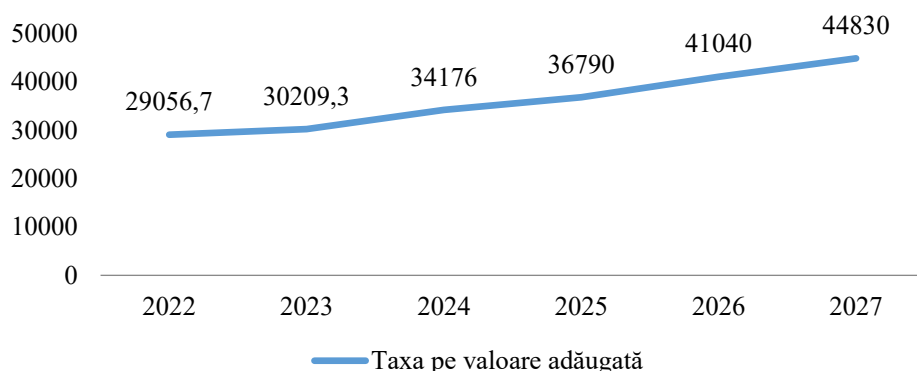

Figura 1. Evoluția taxei pe valoare adăugată, în perioada 2022-2027, milioane lei

Sursa: elaborată de autor în baza datelor din Tabelul 1

Graficul arată creșterea constantă a veniturilor din TVA în Republica Moldova, de la 29.056,7 milioane lei în 2022 la o estimare de 44.830 milioane lei în 2027. Această evoluție estimativă pentru anii 2025-2027 se datorează atât creșterii economice, cât și măsurilor de revizuire a facilităților fiscale, precum aplicarea regimului standard de impozitare pentru pământ, arendă și anumite servicii din domeniul cercetării și inovării. Aceste reforme contribuie la extinderea bazei de impozitare și la sporirea veniturilor bugetare, susținând obiectivele de aliniere la standardele europene.

CONCLUZII/RECOMANDĂRI

Evoluția veniturilor fiscale în Republica Moldova reflectă atât creșterea economică, cât și eforturile de aliniere la standardele UE. Majorarea constantă a veniturilor bugetare este susținută de îmbunătățirea mecanismelor de colectare, ajustarea cotelor de accizare și reformele privind TVA. Totuși, provocările legate de echilibrul dintre creșterea veniturilor și povara fiscală impun măsuri suplimentare.

Pentru o integrare fiscală sustenabilă, se recomandă continuarea reformelor fiscale, digitalizarea administrației fiscale, combaterea evaziunii, sprijinirea mediului de afaceri și eficientizarea colectării taxelor. Aceste acțiuni vor contribui la stabilitatea financiară și la integrarea Moldovei în piața unică europeană.

REFERINȚE:

1. Bulgac, C. (2016). *Armonizarea politicii fiscale a Republicii Moldova în contextul integrării în Uniunea Europeană*. https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/136-142_0.pdf
2. Cobzari, L. (2023). *Provocări în procesul de armonizare a legislației fiscale din Republica Moldova cu cea a Uniunii Europene*. <https://irek.ase.md/xmlui/handle/123456789/3024>
3. Gabura, T. (2023). *Strategia privind politica fiscală a Republicii Moldova în perioada de aderare la Uniunea Europeană*. <https://irek.ase.md/xmlui/handle/123456789/3277>
4. Moldova, G. R. (2024). *Cu privire la aprobarea Cadrului bugetar pe termen mediu (2025-2027)*. <https://gov.md/sites/default/files/document/attachments/cbtm-nu-646-mf-2024.pdf>

Coordonator științific: BULGAC Corina, dr., conf. univ.,
Academia de Studii Economice din Moldova
Republica Moldova, Chișinău, str. Bănulescu-Bodoni 61, www.ase.md
e-mail: bulgac.corina@ase.md